



YUROM Centar

Collectors of secondary raw materials for a more certain future

**Sakupljači sekundarnih sirovina za izvesniju
budućnost**

ing. Osman Balic
YUROM Centar, Serbia

Informacije o projektu:

Sakupljači sekundarnih sirovina za izvesniju budućnost

- **Cilj projekta:** Smanjenje siromaštva lokalnog stanovništva, formiranjem i inicijalnim opremanjem zadruga sakupljača sekundarnih sirovina
- **Teritorija:** Grad Vranje, Opštine Bujanovac i Vladičin Han
- **Ciljna grupa:** 50 sakupljača sekundarnih sirovina
- **Visina investicije: 45.200 Evra**
 - 25.000 Evra - nabavka 50 kom. kargo tricikala
 - 10.000 Evra - nabavka 3 prese za PET ambalažu
 - 6.600 Evra - finasiranje 3 nova radna mesta
 - 3.600 Evra – mentorska podrška za rad zadruga
- **Vreme izvođenja:** avgust 2012 - avgust 2013

Većina romskih domaćinstava ostvaruje prihode po osnovu sledećih izvora:

- ▶ Sezonski poslovi u poljoprivredi i građevini;
- ▶ Neformalni sektor, uključujući prodaju na buvljim pijacama, na ulici, uselima;
- ▶ Trguje se raznom robom, od voća i povrća do ribe, drveta, itd.
- ▶ Sakupljanje čvrstog otpada za prodaju;
- ▶ Doznake iz inostranstva;
- ▶ Socijalna pomoć iz budžeta.

EKOLOGIJA - ENERGIJA – EKONOMIJA

- ▶ ***Industrija reciklaže u Srbiji i na Balkanu - ekonomski i energetske potencijali***
- ▶ Turska je jedan od najvećih kupaca otpadnog papira na svetu, ali i Azija je veliki kupac
- ▶ Tržišta metala nalaze se svuda, uključujući i vaše zemlje, tako da izvoz obično nije vredan osim u izuzetnim okolnostima
- ▶ Plastika se izvozi ili u Kinu, Evropu ili odlazi u lokalne fabrike
- ▶ Tržište stakla je slabo razvijeno, ali postoji u Češkoj, Bugarskoj, Turskoj, Grčkoj, Španiji
- ▶ Tržište papira postoji u svim zemljama Dekade Roma, ali moguće je da su cene niske ili da je potražnja mala

Problemi i Pitanja – osnovna za individualne sakupljače sa stanovišta dobavljača otpada - *Ekonomska pitanja*

- ▶ Niska cena otpadnih materijala
- ▶ Niska likvidnost
- ▶ Otpadi plaćaju visok porez na zarade sakupljača u vidu 10.6% naknade za podizanje gotovine; Porez koji otpadi plaćaju za podizanje gotovine koju isplaćuju individualnim sakupljačima deluje destimulativno na te sakupljače (oni snose taj trošak);
- ▶ Gde se troše sredstva od poreza ako Romi žive, tako kako žive?

Period godina koji pokazuje delatnost sakupljanja sekundarnih sirovina

- ▶ Ukupno u Srbiji oko 6.000 Roma profesionalnih "sakupljača – otpadaša"

Do 5 god	5 do 10 god	10 do 15 god	15 do 20 god	Više od 20 god
13 %	32 %	19 %	23 %	13 %

Tip vozila u posedu sakupljača

- ▶ Vozilo u vidu konjske zaprege čini 28%

Motocikl sa prikolicom	9%
Trocikl	26%
Ručna kolica	35%
Kamion	2%



- ▶ Građani Balkana (71 .000.000) proizvode u proseku po 1kg smeća dnevno. Veći deo tog otpada se ne reciklira i završava na deponijama.
- ▶ Vlade širom regiona nisu uspostavile integrisane sisteme upravljanja smećem, one rade na sprovođenju programa recikliranja i traže načine da iskoriste smeće za proizvodnju energije ili stvaranje bio-đubriva.
- ▶ Ogromna i jedina šansa za veliki broj nezaposlenih Roma (oko 50.000 Roma može da se zaposli u stalno zaposlenje i oko 150.000 kroz socijalne zadruge, kooperative)
- ▶ Potrebne su Nacionalne strategije kako bi obavezala opštine da uspostave sisteme upravljanja otpadom koje bi integrisale Rome

Socijalno preduzeće u Peruu- Grad Lima



Klaster „AMALIPE“ - 4 grada sa 65 sakupljača, 4 prese, 4 perforatora PET ambalaže



Politička pitanja

- ▶ Neopremljeni i neobrazovani individualni sakupljači;
- ▶ Veći deo tržišta je u «sivoj» zoni više decenija, namerno;
- ▶ Postojeći zakonski okvir se ne primenjuje na odgovarajući način, a primetna je selektivna primena propisa;
- ▶ Ne postoji stimulacija od strane države iako je reciklaža značajna;
- ▶ Privatni sektor ne prima nikakvu podršku;
- ▶ Opštine ignorišu organizovane sakupljače i nelojalna konkurencija od strane javnih komunalnih preduzeća;
- ▶ Nedostatak stručnih znanja o ovom pitanju u okviru javnih institucija;
- ▶ Nedostatak razumevanja i volje za značaj sektora za Rome i prednosti koje donosi;
- ▶ Penziona - invalidsko osiguranje sakupljača;
- ▶ Dečiji rad;

Prizor iz Bujanovca, januar 2014.





Sakupljač iz Vranja pod punom „ratnom spremom“



Klaster „AMALIPE“ - 4 grada sa 65 sakupljača, 4 prese, 4 perforatora PET ambalaže



Kumulativna analiza rezultata - prosečne vrednosti projekta Klastera sakupljača AMALIPE

- ▶ Ukupno obuhvaćeno 50 porodica
- ▶ Broj članova u porodici 4,4
- ▶ 7 radnih dana nedeljno, 8 do 10 sati rada dnevno
- ▶ Ostvarena zarada u toku jedne radne nedelje od prodaje sekundarnih sirovina 62,5€/nedeljno ili 250€ mesečno
- ▶ Mesečni prihod uvećana 150%

<i>Vrsta sakupljene sekundarne sirovine</i>	Plastika	Metal	Karton	Elektron ski otpad
	112kg/neljno	103kg	116kg.	70kg.

Generalni komentar o projektu:

- ▶ Projekat je doprineo da se umereno unapredi životni standard u romskim domaćinstvima tako što ostvaruje male dodatne prihode ali i dalje je osnovni izvor prihoda druga primanja i/ili socijalna pomoć. Kupovna moć tog domaćinstva se povećala – "Bolje se hranimo"
- ▶ Obezbeđen je dnevni redovan prosečan prihod svakoj od porodica (oko 62€ nedeljno)
- ▶ Svi anketirani su prezadovoljni - **DIREKTNA NEPOSREDNA POMOĆ**
- ▶ Neophodno je dalje jačanje zadruga – preduzeća koje će garantovati maksimalne cene otkupa i štititi interese sakupljača
- ▶ Potrebna je podrška lokalnih samouprava kroz nove planove za upravljanje komunalnim otpadom koja je iz nerazumljivih razloga nezainteresovana
- ▶ Potreban je poslovni prostor

Institucionalne nadležnosti za upravljanje otpadom

- ▶ U skladu sa Nacionalnim strategijama za upravljanje otpadom, nadležnost **Vlade** je da kroz nacionalne parlamente uspostavi zakonski okvir za održivo upravljanje otpadom, da predloži ekonomske instrumente i dijalog sa postojećim sakupljačima Romima za implementaciju upravljanja otpadom
- ▶ EU - da se u procesu pridruživanja održivi razvoj otvori kao tema – zaštita životne sredine , reciklaža, energetika, nezaposleni Romi koji su ključni faktori u 40-to godišnjoj praksi
- ▶ Opštine da sprovedu praktičnu političku akciju i integrišu Rome u nove lokalne planove upravljanja otpadom, reciklažom i održivim razvojem

Šta hoćemo?

- Usvajanje zakonskog okvira za upravljanje otpadom u skladu sa zakonima koji istu materiju uređuju u EU;
- Veća javna svest o važnosti podsticaja i adekvatne infrastrukture, koji će stvoriti seriju stimulativnih mera za jačanje pozicije Roma, sakupljača; (zdravstveno osiguranje, penzije za sakupljače);
- Jačanje pozicije dobavljača otpadnog materijala s ciljem da se popravi kvalitet i poveća kvantitet pripremljenih i prerađenih sekundarnih sirovina;
- Uspostavljanje održive pozicije Roma individualnih sakupljača, najčešće, stvarajući tako mogućnosti za zapošljavanje u budućnosti;



ŠTA IMA DRŽAVA SRBIJA OD OVOG PROJEKTA?

ZA GODINU DANA 50 SAKUPLJAČA JE UPLATILO U
DRŽAVNI BUDŽET OKO 4 MILIONA DINARA ILI 35.000
€



DANAS

- ▶ U toku je druga Faza projekta
- ▶ Uključen još jedan grad sa 15 sakupljača iz Surdulice - sada ukupno 65 porodica , 130 ljudi
- ▶ Finansijsku podršku pruža CARITAS Luksemburg i OSI iz Budimpešte (Nadir Redžepi) za nabavku tehničke opreme

HVALA NA PAŽNJI!

PRE



DANAS

